

Un prieten devotat al lui Eminescu, profesorul tulcean Gheorghe Secășanu

Ioana MARINACHE

Învățăământul nord-dobrogean, la începuturile lui, cunoaște personalitatea unui dacal de excepție, profesorul Gheorghe Secășanu, a cărui viață și activitate constituie un simbol pentru generațiile de mai târziu *"nu numai pentru interesul ce-l prezintă în sine, ci și ca un omagiu adus șirului nesfârșit de luptători însuflețiți pentru unitatea națională, veniți de peste Carpați în țara mămă".*(1)

Dar să vedem cine a fost acest profesor, pe care soarta l-a destinat să fie prieten cu Eminescu, să-l cunoască îndeaproape, să-i fie alături în momentele grele ale existenței și, după moartea acestuia, să cultive cu devoțiune memoria marelui poet național.

Gheorghe Secășanu s-a născut în 1858 în împrejurimile Blajului. A susținut bacalaureatul în 1876, înscriindu-se la

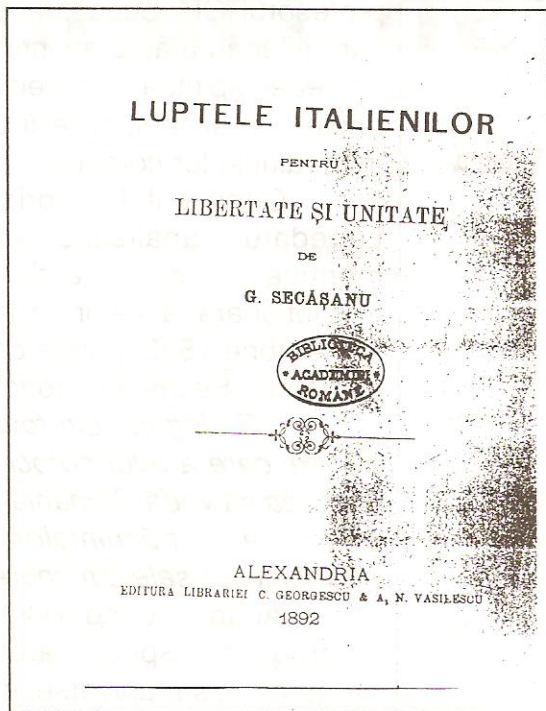
Facultatea de litere a Universității din Budapesta. Luând cuvântul la o întrunire a studenților, apără drepturile românilor din Transilvania și, fiind considerat agitator periculos, e eliminat din toate școlile. Ca și mulți alți tineri ardeleni, el își găsește adăpost în România, înscriindu-se la Universitatea din București. La 24 ianuarie 1882 are loc constituirea legală a societății *"Carpații"*, după ce timp de un an a activat, fără încuviințare oficială, cu numele de *"Iridenta română"*. Inițiativa înființării acestei societăți revine lui Gheorghe Secășanu și Gheorghe Ocășanu, studenți transilvăneni. Dacă în martie 1882 societatea număra câteva zeci de persoane și era limitată la nivelul capitalei, în august aceasta număra peste 1300 membri, iar după un an avea 17 filiale în țară. Gheorghe Secășanu era un colaborator asiduu la ziarul *"România liberă"*, condus de D.A. Laurian, insistând în articolele sale pentru calea insurecției și a luptei armate. În 1884 se retrage de la această publicație și înființează în februarie 1885 *"Unitatea națională"*, organ de presă al societății *"Carpații"*. Acești entuziaști animatori sunt susținuți în secret de C.A. Rosetti, ministru de interne în guvernul liberal I.C. Brătianu,

care era și director al cotidianului de mare tiraj, *"Românul"*. De asemenea, erau înconjurați de grupul liberalilor radicali din partidul de guvernământ și de unii membri ai guvernului efemer D. Brătianu (1881). Numeroase personalități ale timpului le sprijină cauza: Eminescu, B.P. Hasdeu, Maiorescu, Slavici, Gr. Tocilescu, Vincențiu Babeș, Aurel Mureșanu, Nicolae Densusianu ș.a.

În 1884 apare, sub semnătura lui Gh. Secășanu, broșura *"Românii de peste munți. Câteva cestiuni de actualitate"*, actualizând și amplificând obiectivele societății care desfășurase o vie activitate între 1882 și 1884, deși societatea *"Carpații"* fusese desființată formal încă din iunie 1883.

Ca răspuns la înființarea EMKE (Societatea pentru cultura maghiară ardeleană, ce urmărea maghiarizarea românilor), în august 1885 se tipărește o proclamație, pe foi volante, format ziar, cu cerneală roșie, semnată de *"Comitetul de inițiativă al Iredentei române"*. În urma protestelor diplomatice și a unor interpelări furtunoase în parlament, s-a luat decizia expulzării inițiatorilor proclamației. La 11 septembrie 1885 Gh. Secășanu (împreună cu alți cinci conducători) este expulzat și obligat să părăsească țara.

luminarea și întărirea neamului românesc. "Trăiască România" - mi-am zis când am pășit pentru prima oară pe scumpul ei pământ. Trăiască România", zic din nou, cu toată ardoarea simțirii mele românești, în momentul când ursita mă desparte de el (...)"

După reîntoarcerea în țară, Gh. Secășanu are interdicție de a mai face politică. Funcționează ca profesor la Turnu-Severin până în 1895. Încercător idealurilor sale din tinerețe, el tipărește la Alexandria în 1892 voluminoasa lucrare "*Luptele italienilor pentru libertate și unitate.*" În prefață, profesorul anticipează țelul unei lupte de o viață:

"Românii au dreptul și puțința de a se uni. Românii voiesc să se unească. Această voință să fie fermă, îndrăzneată, inventivă, pândind toate ocaziunile și îmbrățișând toate mijloacele.

În acest caz după zece, douăzeci de ani - poate mult mai iute - scepticii se vor minuna de realizarea promptă a unui ideal'.

Nu se cunosc, în detaliu, motivele mutării la Tulcea a profesorului Secășanu, în anul școlar 1895/1896. Gimnaziul din Tulcea se transformă în liceu în 1897, iar atât de încercatul profesor se va dăruia cauzei pedagogice în aceste locuri până în vara anului 1916. De la 1 ian.1902 și până în sept. 1903, profesorul Gh. Secășanu este director al școlii. Are o contribuție deosebită, luptându-se pentru obținerea de fonduri necesare construcției în 1902 a unui local adecvat pentru funcționarea liceului.

Actul comemorativ din 14.06.1902, alături de semnătura ministrului Spiru Haret, prezent la Tulcea, poartă și semnătura directorului Secășanu. Semnează în această calitate și "*Anuarul Liceului real-modern din Tulcea*" (1901-1902), document prețios pentru cercetătorii de mai târziu.

Din acele depărtate vremuri se păstrează câteva mărturii despre activitatea neobositului dacă! la inaugurarea monumentului realipirii Dobrogei, în 1899, la cuvântul și profesorul Secășanu; absolvenții promoției 1911 îl amintesc printre preferații lor și pe profesor...

Se păstrează fotografia din 1912 în care surprindem figura energicului profesor într-un grup de cadre didactice ale școlii.

După 21 de ani petrecuți la Tulcea, profesorul Secășanu este mutat la Turnu -Măgurele. În intervalul 16 aug. 1916 - 1 dec. 1916 este director al Liceului "Sf. Haralambie" din acest oraș,

Excepțională, sub aspect documentar, este declarația sa din momentul plecării din țară, din care reproducem un fragment:

"... În sfârșit mă adresez Românilor liberi, acestor frați scumpi, cari m-au făcut să simt că Românul de pretutindeni în România liberă se simte în patria sa. Ce mi s-a întâmplat nu-mi clatină câtuși de puțin sentimentul acesta. Dimpotrivă, sprijinul și dovezile de simpatie ce mi le-ați arătat, mi-l întăresc. Vă mulțumesc fraților liberi și în momentul despărțirii nu știu ce altă salutare să vă dau, decât: la revedere în marea și sfânta luptă pentru

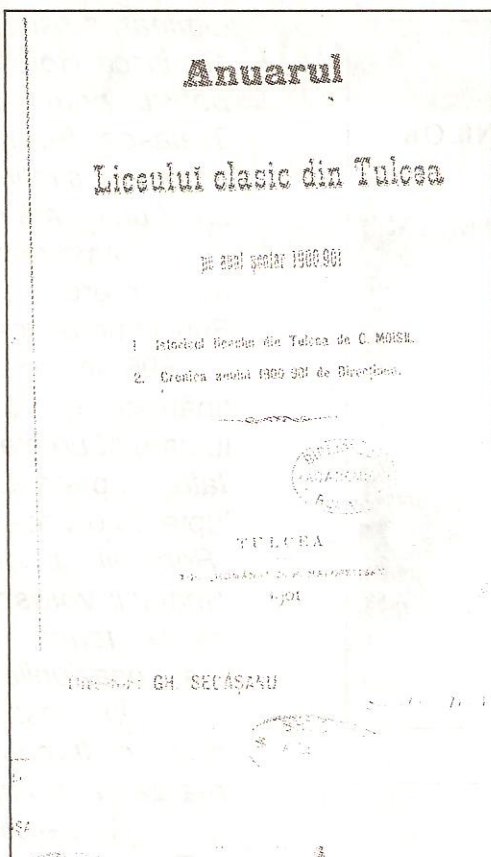
funcționând ca titular provizoriu și predând germana, geografia, latina, istoria, așa cum predase și la Tulcea. Anuarele acestei instituții de învățământ consemnează aspecte ale activității sale de profesor, diriginte, membru în diferite comisii de examen până la sfârșitul anului școlar 1927/1928 (fusesse scos la pensie la 1.11.1926).

Profesorul Gh. Secășanu se stinge din viață în 1930 la Turnu-Măgurele *"în vârstă de 72 de ani, ignorat de presa ce acum o jumătate de veac făcuse atâta zgomot în jurul numelui și mișcărilor sale"*.⁽²⁾

S-a menționat anterior numele poetului și gazetarului politic Eminescu, în legătură cu activitatea societății *"Carpații"*, al cărui prim președinte fusese tânărul Secășanu.

Eminescu, unul dintre membrii marcanți ai Societății, figura pe lista celor 122 de persoane ale filialelor: 28 cadre didactice, 21 negustori și bancheri, 26 funcționari, 13 avocați și juriști, 7 deputați, senatori și magistrați, ingineri, medici, ofițeri, librari, un episcop. Din Dobrogea erau prezenți: Ovid Buteanu (Babadag), dr. Drăgescu (Constanța), Andrei Dan (Tulcea).

Se păstrează propunerile lui Eminescu, redactor principal la ziarul *"Timpul"*, dezbătute în două întruniri secrete ale societății *"Carpații"*. Comuniunea de idei, idealuri și aspirații îl apropie pe tânărul student Secășanu de poet, cimentând o prietenie ale cărei roade se vor face simțite, atât pe parcursul vieții poetului cât și în deceniile ce au urmat după moartea sa.

Sunt cunoscute împrejurările legate de comportamentul poetului în data de 28 iunie 1883, la cafeneaua *"Capșa"* și baia *"Mitraszewski"*, moment dramatic în existența lui Eminescu, ajutat și de unii membri ai societății *"Carpații"*, printre care studenții Secășanu și Ocășanu.

Există unele mărturii, insuficient argumentate cel puțin până în acest moment al cercetărilor, care pretind că poetul ar fi fost vizitat la sanatoriul din Viena, la sfârșitul anului 1883, de membri ai menționatei societăți, printre care și Gh. Secășanu.

În activitatea sa de director și profesor, profesorul Gh. Secășanu le-a vorbit de multe ori elevilor despre Eminescu, subliniind idealurile care l-au animat pe poet încă de când vizita Blajul, *"mica Romă"*, din anii adolescenței sale atât de frământate.

Blajul, unde studiasse și

profesorul Gh. Secășanu și de care îl legau atâtea amintiri, era un reper spiritual, un semn de noblete și simbol, care îi unise în idealurile lor comune.

Cunoscutul istoric Al. Lapedatu, analizând evenimentele și activitatea revoluționară a celor exilați în septembrie 1885, printre care și studentul Secășanu, conchide:

"E singurul din tovarășii de exil care a avut norocirea și fericirea să vadă România întregită a năzuințelor și străduințelor sale din tinerețe."

Acum, când Colegiul Dobrogean *"Spiru Haret"* se pregătește să aniverseze 120 de ani de la întemeierea gimnaziului românesc din Tulcea (14 noiembrie 1883), se cuvine să menționăm și numele profesorului Gh. Secășanu printre slujitorii devotați și energici ai școlii dobrogene, un intelectual desăvârșit, un publicist de excepție, un pedagog capabil și exigent, un patriot înflăcărat și o conștiință profundă a timpului său, care a fost generată *"de izbucnirea legitimă a zbuciumului în care a trăit întreaga sa generație, față de primejdiile ce se ridicau atunci asupra neamului său de peste Carpați"*⁽³⁾.

1. Al. Lepădatu, *"Un episod revoluționar acum o jumătate de veac"*, în *Analele Academiei Române, M.S.I.*, București 1937, p. 267

2. Idem p. 266

3. Idem p. 267

4. Teodor Pavel, *"Mișcarea românilor pentru unitate națională și diplomația puterilor centrale"* (1878-1895), Ed. Facla, Timișoara, 1979, 348 p.

5. *"Românii din Transilvania împotriva dualismului austro-ungar"* (1865-1900). Studii, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1978, 327 p.

6. I. Lupas, *"Istoria unirii românilor"*, Ed. Scripta, București, 1993, 303 p.

7. N. Georgescu, *"Moartea antumă a lui Eminescu"* (1883-1889), colecția Cartier istoric, 2002, 304 p.

8. Ioana Marinache, *"Un prieten devotat al lui Eminescu, profesorul tulcean Gheorghe Secășanu"*, în ziarul tulcean ACUM, an IX, nr. 2516, 3 oct. 2003, p.2.